

Fekete menyasszony

– Ez a reggel, barátom, hasonlatos a teremtéshez. Akkor lehetett ilyen békés a táj, amikor még nem rontotta semmi – mondta Hamulyák, miközben kivette pipája csutoráját szájából, és akkorát lélegzett, mint a víz alól felbukkanó. Ropogtak lábuk alatt az út apró kavicsai. Akadt közöttük gyökérdarab, száraz gally, s ki tudja még, ami a folyómederben van, ahonnan bányászták.

Ézsiás értette kuzinját. Mert, hogy párbaja elmaradt, bizonyára az Úr akarata. Ugyanis a katonák becsületügyi szabályzata, ha el is tér a polgáritól, de azért ami az érzékenységet illeti, egy gentleman nem alkudhat. A tettegességet ő szenvedte. S a katonai becsület fogalma, a társas érintkezés szokásainak is erősebb őrzője, miként a polgáriak. De, ezt is el kellett viselnie, az asszonyért, akit szeretett.

– Főlösegesen emészted magad – folytatta Hamulyák. – Legúribb elintézés, a hiba beismerése. Mit akarsz még? Bár, megjegyzem, nem ártana, ha a lovagiasság ordéja iránt a hölgyek is érdeklődnének. Leginkább ők az okozói ezeknek az ügyeknek... s ha nem tévedek...

– Mindegy már – legyintett Ézsiás.

Nagy hal vetette fel magát. Akkorát csobbant a tükörsima víz, mintha lapáttal vágta volna rá. Nyomán örvény keletkezett, s a pompázó tavirózsák úgy himbálóztak, mint esetlen sajkák a hullámok között. A nap egyre magasabbra hágott, sugarai megcsúsztak a víztükrön, mint élesített korcsolyák a jégen, és szaladtak tovább a ködös semmibe, amerre a nagy hajók járnak. Mögöttük a parkban, terebélyes fák alatt, harmincfele csillogtak a fűszálak. Egy harkály fáról fára szállt, s csőre hangja, mint egy kereplőé.

Ézsiás csizmáját nézte. Apró kődarabok, mint partoldalra a moszat, tapadtak kemény szárára. Egyben úgy érezte, mintha a lelkére is kosz ragadna.

– Barátom – hallotta Hamulyák szavát –, egy francia közmondás szerint a párbajban elesetteket nem ellenfelük, hanem a segédek ölték meg... Mert, mi a kötelessége a segédnek? Az ügyet lehetőleg békésen elintézni... na látod.

Békésen – dohogott magában Ézsiás. – Mit tudhatja kuzinja, hogy békességről aztán szó nem lehet. Igaz. Elfogadta a bocsánatkérését, hogy ne kelljen összekaszabolnia, ha már nem tud Grisel nélküle élni... Talán, Herr Kielhauser, ki a hadsereg tisztjei számára megalkotta a szabályzatot, megértené, egy hölgy könnyes mosolya többet ér minden szónál. Hisz Quintus rég megírta, bármely férfi magáévá teheti bármely nő sérelmét... ezért vívtak a néhai lovagok. S nem csak Don Quijoték járták az utakat...

Meleg volt. A nádas úgy takarta a partot, hogy sem a vízről, sem a szárazföldről pillantást se lehetett vetni azokra a csapásokra, amiket a ladikoknak vágta. A távoli kabinok előtt a nyugágyakban bágyadtan süttették magukat a hölgyek és urak, hatalmas, szalagokkal díszített szalmakalapjaik alatt. A bátrabbak vízbe lábaltak, megmerítkeztek, és paskolták magukat. A hölgyeknek a nyakuktól a térdük aljáig

érő pamut trikóik a testükhöz tapadtak, látni engedve rejtegetett bájaikat. Mint ruhán a gombok, ékesítették a kebleket bimbóik.

Csikos fürdődresszének vállpántja fél válláról lecsúszott, s a kék anyagon a mennykőt utánzó piros jel ágyéka felé mutatott. Megindult a nádas felé, s betért az egyik csapásra. Közben vízicsibe sárt, s egy vadruca, méltatlankodó hápogással, locsogva igyekezett tova. Összefont vékony nádszálakon rigó fészke himbálózott, a nap magasan ragyogott.

Arra lett figyelmes, zizeg a nád, s a fordulóban ott állt, kit annyira kívánt. Megindult, s amikor átölelte, és nedves trikóik egymáshoz tapadtak, úgy érezte, forr köröttük a víz... Aztán kapkodón szétváltak, külön kétszer is megkerülte a nádat, nehogy együtt érjenek a fürdőzők elé.

– Úgy gondolom, senki sem büntelen – mondta Hamulyák, miközben megállt. Dohánybarna, zsinóros kabátjának zsebéből, elővette pipaszurkálóját, s belekotort a tajtékba. Aztán megrázta fejét. Okos ember belátja, ahol nincs, ott ne keres. Így hát a közeli fűz barázdált törzsén az elhamvadt parazsat kiverte. Elővonta hasított bőr zacskóját, a cakkos száját körbe fogó zsinór végét két fáradt piros korál jelezte, és pipáját komótosan újratömté.

– De azért – folytatta –, a babérlevél a paszulyon kívül csak a harcosnak és a művésznek elismerése, amikor nekik koszorúba fonják. Hát erre persze ne várj. De azt sem akarom mondani, hogy barackvirág illet, ami köztudottan az igénytelenség jelvénye...

Ézsiás közben arra gondolt, hogy a búzavirág a bizalomé. Tán az hiányzott, hogy nem állt Grisel elé. S nem mondta: Jer velem. Hagyj mindent. Nálam úgyse szeret senki jobban ezen a világon...

Az úton egy mókus szaladt keresztbe. Megcsúszott a kavicson. Hemperedett egyet, aztán talpra szökkent, s már csak bozontos farkának hegye látszott a bokor alján. Ily egyszerű... a mókusnak talpra állni.

Hamulyák megcsóválta fejét, mert hiába tapogatta másik zsebet, nem lelte bent a dobozát, melyben zörögtek volna a foszfor fejú pálcikák.

– Hát, nem jobb volt a régi tűzszerszám... kovát, acélt, taplót nehezebb volt elhagyni, csak jobban észrevette volna az ember, mint ezt a fránya skatulyát, hogy azt is, aki kimicsodálta... De, hogy szavamat ne felejtsem, ha már virágokról esett szó. Azt a gyermekek is tudják, hogy az ibolya a szerénység, a ciprus a gyász virága. Tán még az ártatlanságról is hallottak egyet s mást a gyermekláncfű és a liliom kapcsán. No és hát, persze a mirtusz és a narancsvirág, melyik leány ne tudná, mit fog hordani menyasszonyként...

Álmában Grisel állt előtte. Magas nyakú, csipkés fekete selyemruhája álláig begombolva. Sápadt arca, mint a lámpás, s türkiz szeme mélyen homloka mögött ragyogott. Szája hangtalanul mozgott, mint ha hívná. S ő indult volna, de nem mozgott a lába, belegyökerezett a térdig érő avarba... Fekete menyasszony, akit sosem birtokolhat.

– Küldj, barátom – folytatta Hamulyák –, egy nyaláb repkényt barátságod jeléül, hogy nem kaszaboltad össze azt a mérges urat. Lehet ugyan az rezeda is, ha jobban kedveled, bár elég szagos ahhoz, hogy a jószívűség virága legyen. De akármit is küldesz, a vizitkártyád benne legyen, mert névtelenül küldött csokrot nem illik bálba vinni. Mit lehet tudni...

Arra gondolt Ézsiás, legszívesebben georginát vagy krizántimot küldene, mert az illat nélküli csokor nem fejezi ki a melegebb érzelmeket. Mennek majd a csillagporos úton, kézen fogva, rajta is fekete frakk. Szerencsés, mert nem vetődik árnyékuk a boldogokra.

Az út mellett, rubint közepű kis virág nyújtózott a nap felé. S a harkály, abahagyva a kopácsolást, surranva repült tova. A hajókürt távoli bűgása jelezte, tán egyszer kikötőre lel...

Lemberg felé előre

Korán beköszöntött az ősz. Mintha elfáradt volna az idő a hosszú, forró nyárban, s vacska felé igyekezne, a lassú fehér télbe. Lemberg felett szürkén kavargtak a fellegek, egyre lejjebb ereszkedtek, és rátelepedtek a görbe utcácskák házainak tetejére. A vízcseppek kifényesítették a színevesztett, napszítta, szél marta cserepeket, s a zöld hátú mohaszigetek az ereszek felett, mintha gyémántokkal lettek volna hintve. S a promenád üresen várt jobb napokat, mikor majd a hölgyek és uracsok kart karba öltve andalognak a langyos estében. A gázlámpák körül pillék hada gomolygott, s a levegő fűszere parfümmel volt vegyes.

Erre gondolt, hátát a csonka fatörzsnek vetve. Mögötte a Vereszycza patak, s az elhagyott lövészárók, ahol pár nappal előtte még, meghúzva magukat várták a srapnelek robbanásait. Amikor megérkezett a hír, hogy József Ferdinánd főherceg egymaga maradt négy hadosztályával Grubiszevóval szemben, s a többiek indulnak, mindenki tudta, hamarosan el kell hagyni majd a lövészárkokat, Lemberg felé előre. Ekkora már a Márne felett elcsendesedett az ég, hogy a Bug hullámainak reszketessék a dörrenések.

Az a májusi este, a kertben, a juharfák alatt. A kockás terítőjű asztalok, s a petrol lámpák rebbenő lángjai tükröződtek az aranyló korsók domborodó hasán. S levelek, a fák lelógó, hosszú ágain, mint nyitott ujjú tenyerek, takarták a csillagos eget. A banda, az ajtó melletti dobogón, húzta szívszaggatón.

Janka gyöngyökkel borított neszesszerének csatjával babrált. Magas gallérja hatványnyakát, és a csipkés fodrok gödrös állát virágszirmokként ölelték. A kék szalaggal övezett könnyű kis szalmakalap látni engedte homlokát. A göndör hajszálak, mint sátor íve, takarták halántékát. Fejét lehajtotta. S nem sokra rá, hogy elhallgatott a zene, rákezdték a tücskök. Benne még a tegnap hallgatott. A délután, s a táncmulatság, ahol utoljára volt alkalma Janka derekát átkarolni. A körtánc alatt, ahol nem illik beszélni, fülébe sügni, mint annyiszor, hogy ezután sem jön fel úgy csillag az

égre, hogy rá ne gondoljon. A klotilon és a négyes alatt, ahol a táncnál szinte fontosabb a beszélgetés, szavuk akadt. Csak tekintetük mélyedt a másikéba, és ujjaik végében érezték a pezsdülést. Az oberlaintant gallérján tompán fénylettek az aranszázból sodort csillagok, s keze összekulcsolva nyugodott az asztalon, miközben előrehajolt. Szeme Jankáét kereste.

– Ha most, el is kell mennem... magát. kedves, sosem felejttem... – mondta, miközben kisujja a fekete kövű, gyémántcsepp gyűrűvel a másikéhoz ért. Megrándult a fehér kéz, de nem távolodott el. Melegséget árasztva simult az övéhez.

Janka felemelte fejét, arcára az enyhe pír nem a bor varázsolta. Hosszú pilláin egy fehér csepp – mint a gyűrű fekete kővén – remegett.

– Lesz-e onnan visszatérés – kérdezte, s szép arca vonásai megvonaglottak, mint amikor a tóba vetett kő a víz tükrét összetöri. A banda rázendített. Sírt a hegedű, s a betolakodó esti szellő összeborzolta a leveleket.

– A Jóisten csak a tudója... de mit számít az. Ami megtörtént, azt már tőlünk senki el nem veheti.

– Megérte-e, Anti?

– Bizonyára, kedves Janka... A tegnap estéli tánc, az volt a mi búcsúztatónk. Abban fogtam át, minden ölelését, szerelmetes érintését. S hiába néztek, nem érthették az emberek, miként reppenhettek a legyező csipkái közül aranytollú madárcák a girlandokon s a lampionokon át... Az éveken tova, a végtelenbe, ahol bizonyára várni fogom, ha már e világban nem élhettem magával...

Hatalmas dörrenés rázta meg a levegőt. Aztán mindjárt követte a másik, és újabbak. A légnymás, mintha kikapta volna mögüle a csonka törzset, és a föld zápként terítette be. A magasból hullott, mint tavasz idején az égi áldás, csak most feketén. A nehéztarack üteg dobhártyát szagatón ugatott.

A köves talajra lapult, s hogy könnyező szeméből kitörölte a port, kúszni kezdett vissza, arra, ahol az elhagyott lövészárkot tudta. Szakadt könyökénél és térdénél a kincstári vázson, és nem érzete a horzsolások helyét. Közben újabb robbanások, és földzuhatag terítette be. Olyankor megmerevedett, mint érintésre a bogár, és várta, lesz-e folytatás.

Indult újra. Mintha a föld gőzölgött volna. Kénes gázok csavarták orrát, s kaparták torkát. Észrevette a felszaggatott földből kiemelkedő halmokat. Mint testen a daganatok, emelkedtek a bunkerek. Bejáratuk cölöpei, mint tárnák bányafái, csak-hogy ezek bár emberi kaparékok, de a pokol bugyrai. A szélsőnek – ki tudja, honnan szerzett – ajtó takarta bejáratát. Az újabb dörrenést követő légnymás felkapta. Pörögve szállt a légben, mint pajkos gyerkőc engedte papírsárkány, kilincsen megcsillant a sűrke felhők mögül egy pillanatra előbukkanó napsugár.

Odáig eljutni, ez volt most az egyetlen kívánsága, s szállt fohásza. Levegő már alig maradt. Lélegzete zihált, míg végre bebukhatott a bunker nyílásán, s mint egy krumpliszák, hemperedett nyirkos, penész szagú mélyére. Befogta fülét, hogy tompítsa a kinti hangorkánt. Remegett a föld alatta.

Időtlennek tűnt, míg újra csend lett, de még akkor is érezni vélte, mint remeg

minden körülötte. Mintha a világ – miként vizes kutya, ha partra ér – rázta volna meg magát, hogy levesse minden baját. Lassan mozdult. Homlokát karjára hajtotta, s szemét lehunyta. Oly fáradtságot érzett, mint még talán soha...

Lemberg főterén, nem messze a nagytemplom boltozatos kapujától, szinte átellenben a kávéház teraszán, a bronzszínű gyufatartón játszott a napsugár. Üveg ölében, elhamvadt cigaretlik barnállottak, mint nyakukat szegett állatkák. Kezében az újságtartó nádkeret nyele. Fogása sima, akár sétapálcájának gombfeje. S előtte az apró betűk – mint fegyelmezett hangyák – sora szaladt a lapszél felé, fennakadva a fekete szegélyű hirdetésen: „Wahrmann és fia k. sz. nagykereskedők Pesten, nagy híd- és miatyánk utca szegletén saját házunkban mindennemű bank- és váltó üzlettel foglalkoznak...” Csak ezeket a vastagon szedett betűket fogta fel, miközben az újság mellett, az utca fogatagát nézte. Egyszerre feltűnt Janka. Hátra-hátrapillantva sietett, s aztán eltűnt a Nr. 7 számú ház kapujában.

Az újságot lecsapva egy ötkoronást tett a tányérjára, és felpattant. Aztán észbe kapva, mint akinek ráérős, indult a hullámos szélű napernyők alatt, ki az utcára. Majd belépett a tárt kapun, fel a töredezett homokkőlépcsőkön a nyirkos házban, ahol a vakolat a zöld olajfestékkel a szegély felett, mint napégette bőr, felhólyagosodott, s hámlott. Hányszor megtette már ezt az utat. Az egyetlen hely, ahol néha találkozhattak, ha tante időnként testvéréhez Krasznikba utazott.

A behajtott spaletták résein beszökött a napsugár, megvilágítva vékony csíkkal – mikben a porszemek, mint a rovarok a lámpafényben, kavarogtak – ölelkezéseiket. Közös jövőről sosem beszéltek, csak az elválást tervezték, kis időket hagyva, ameddig még titokban, együtt vannak.

Este bál. Ott lesz az úri közönség, búcsúzni, ki hadra kél. Jogos hát a tánc, s a kesernyés mosoly, ugyan ki róhatná meg őket, ha egy táncot lejtenek. De most még, ez a délután, ez ajándék. S leszakadhat a föld és az ég, az sem lehet akadály, hogy Jankát szeresse. Csak még az egyszer... csak egyszer...

Az ajtó előtt lélegzetfogyva megállt. Előtte a rács, mely a fehér dorozmás üveget védte, és a rézkilincs. Az ajtó pedig csukva, pedig máskor résnyire nyitva, jelezve, minden rendben, nyugodtan beléphet. Megragadta a kilincset, de hiába taszította, zárva. Tán a huzat... Megnyomta a kis bakelit gombot, a csengő mélyen dorombolt... s aztán újra. Semmi sem mozdult. Megdermedt. Homlokát veríték lepte el, mi történhetett... amikor észrevette a kis levélkét, szinte az orra előtt, a rács mögé behúzva. S ekkor úgy érezte, hogy a hideg veríték a szívéig ért.

Lassan kibontotta, s ahogy indult, olvasta: „Kedves! Mint annyiszor megfogadtam, nem búcsúzó, nem lesz utoljára. Ha most csalódást okoztam, gondoljon a szép órákra, és bocsásson meg nekem. Óvja Isten, s hozzám legyen irgalmas. Janka.”

Amint kilépett az utcára, a fény kápráztatta. Fel se fogta, ki jön szembe; kalapját megemelve, sétabotját hóna alá fogva válaszolt a köszöntésre. Lefelé nézett, cipője szürke kamáslijának ripsz szegélyét, lám kikezdte az idő. S mellette a konflis döcögő kereke, és lovának patkója, szikrát hányt a kockaköveken.

Azon csodálkozott, hogy nem érzett haragot. S ahogy hagyta maga mögött

a lépéseket, egyre inkább, mint a sóval rakott szamár, ha folyóba téved, olvadt róla terhe. A levélkét össze se gyűrte, inkább kisimította, és a tárcájába tette. Elhatározta, mégis elmegy az estéli bálba, és nem lesz arcán sértődött harag. Úgy köszön el, ahogy ő gondolja, szerelmes szavakat suttogva.

Fázott. A nyirkosság gallérja mögé hatolt. Érezte, minden tagja remeg. Felült. A bunker bejárata előtt füst gomolygott, kesernyés szagát hozta a légáramlat. A csend fülsértő lett. Mintha egy nagy üvegbúra ereszkedett volna a világra. Görnyedve indult kifelé, miközben kardja vége sáros bőr lábszárvédői közé akadt.

Ahogy kilépett, éppen úgy káprázott a szeme, mint a kapu alatt, és kevésbé sem volt kába. De itt, amerre ellátott, mozdulatlan testek, s a felszaggatott föld a gránátok nyomaival. A fa, melynek csonka törzséhez támaszkodott, tövestül kifordulva egy tölcsér szélén, mellette egy kulacs, melynek hasadt oldalán szivárgott a rumos tea.

Ahogy végigtörölte arcát, észrevette, zubbonya bal felső zsebénél felszakadt. Kilátszik sérült tárcája, és belőle egy kis fecnidarab. Kivette, s amint szétnyitotta, kiesett belőle a levélke kettéhasadva. Ott, ahol az aláírás volt: Janka.

Felemelte fejét. A távot kutatta, a várost, a messzi háztetőket. Aztán megindult, Lemberg felé, előre...

Drága Janka

A langyos őszi napsütésben, a szélfuvallatokra halkán peregtek a sárguló levelek. Amint letört egy, hullámzó tavon veszteglő csónakként himbálózott az áramlatba, és hullott alá, a színes avarra. Kéklett a kökény, s némely szemek már hamvasodtak. Ökörnyál akadt bokra hegyére, s úszott fenn, mint hadigálya méltóságos zászlaja. A szilvafán még pár gyümölcs dacolt az idővel, hogy majd megráncosodva vacogják a tél fagyát. Nemkülönben az almák a magasban, ahova már nem ért a kéz, hogy leszakítsa.

A rózsafák, hamarosan földbe hajtják fejüket, feledve a nyár virágait, a pompázatos színeket és a semmihez nem hasonlítható illatokat. Oda a dicsőség. Felváltja a gyökérmély álom, hogy ha eljő a kikelet, újra bonthassák rügyeiket, és díszei legyenek a kertnek.

S vajon úgy lesz-e... – gondolkodott el Janka, ölébe ejtve a könyvet, amit idáig maga előtt tartott, mintha olvasna. Maga se tudta, hogy csak nézi a sorokat, de gondolatai messze járnak.

Az ágyások között kanyargó út rendben tartva, a fehérre meszelt, egymás élére állított kövek ölelték a csoportokat. Kislány kora óta ide vonult vissza, a nagy juhar alá, ha valami bánat érte. S lám, a szokások megmaradnak, hiába szállnak el az évek, ha van hely, ahová az emlékek kötődnek.

Istenem, milyen világot élünk – csóválta meg fejét, és visszaigazította az elszabadult hajtincset, a kontyát tartó csontfésű mögé. Nem láthatta, amint a napsu-

gár megcsillant apróköves, aranygyűrűje szélén, csak a koppanást hallotta, hogy a csonthoz ért. Keze a hasára csúszott, az enyhe domborulatra. Belsejét melegség járta át.

– Miért is van háború... Anti, ugye visszajössz hozzánk – suttogta. Babonásan ismételte ezeket a szavakat, azóta, hogy a Nagyállomáson arcuk utoljára öszszeért. Akkor még nyár volt. Pompájukban voltak a rózsafák, fehér és piros virágaik kelyhét méhek döngték körül.

Rövid volt a szabadság. Hosszú az út Galíciából hazáig, a Kaposvár feliratú állomásig. De aztán feledtek mindent, s nem akartak tudomást venni a repülő időről. Hisz, alig házasodtak össze, s a hadnagynak magára kellett öltenie a kardját, és masíroznia a 44-esekkel a messzi Lengyelországba. Janka azóta délelőttként kint állt a kapuban, és leste a postást, hoz-e hírt, legalább a szomszédba.

A könyv végére lapozott, és kivette onnan a százszor vagy annál is többször elolvasott levelet. Kívülről tudta, de mégis újra és újra elolvasta, hogy legalább lássa a sorokat. A keze írását, mert csak az maradt, s az ovális fénykép, melyet a medalionjában hordott.

„Drága Janka! Tudatom, hogy sorsom csak akkor lenne jobb, ha melletted lehetnék...”

Hazugság, csak azért írja – gondolta Janka –, mert kímélni akar. Robbannak körötte a srapszelek, jajgatnak és halnak az emberek, és ő nem tud segíteni. Magán sem, csak várja, megéri-e a holnapot. Tudja ő, nem kell áztatni... Istenem, miért tűröd ezt, hogy emberek ilyen értelmetlenül haljanak...

Felállt. Összezsapta a könyvet, és megindult a ház felé. Nyakában függött, hosszú láncon, az órája. Felpattantotta a fedelét, és rémülten látta: 10 elmúlt. A postás előbb szokott hozzájuk érni. Elmulasztotta...

Szaladt, lobogott utána hosszú ruhája, s nem vette észre, hogy a hulló levelek horgas végeikkel belekapaszkodnak a hajába. Csak a homlokán érezte, hogy mint nedves pókháló, rátapadt valami. Egy mozdulattal letörölte, és a könyvet, amely *Volter és Griseldis* történetét mesélte el, hóna alá szorította, hogy el ne veszítse. Ezzel kelt és feküdt, ez volt szerelmük meséje. Amikor szereztek, már tudhatták, hogy évszázadok múltán is lesznek eléghetetlen érzelmek.

A ciprusok lombjai behajoltak az útra, és könnyedén végigsimították felhevült arcát. Janka szaladt a zöldre festett kovácsolt vaskapujuk felé. Cipősarkai koppanására felfigyelt a dán dog, mely a ház tövében heverészett. Ahová legtovább sütt a nap, élvezte a langyos sugarakat. Bobo felemelte a fejét, szakálla álla alá csüngött. Vakkantott egyet, mélyet, torokból, mintha figyelmeztetni akarná asszonyát a járda kiálló köveire, melyekben könnyen megbotolhat.

A postás, mint újkori fejedelem, kinek jötte életet vagy halált jelent, hátrakanyarította fekete posztópalástját. Ott állt a szomszéd ház előtt, s mélyesztette kezét a feneketlen borjúbőr táskájába.

Janka észrevette, hogy feléje sandít, aztán mond valamit a vele szemben álló

asszonyoknak, aki szája elé kapja kezét. Elveszi a levelet, sarkon fordul, és siet befelé, hulló lombú bokrok takarják alakját.

Rossz hírt kaphatott szegény – gondolta Janka. – Tán csak nem a fia, a fess ulánus... Maga előtt látta, amint húsvét vasárnap délelőtt, délcegen sétált végig a promenádon, a virágzó juharfák alatt. Csillogott nikkelezett kardhüvelye, amint fekete csizmaszárához ütődött, és zörgő hangot hallatott.

A lány, akibe belekarolt, vállára hajtotta fejét, és arcán a réveteg mosoly nagy titok tudója. Szegény Klotild, mit fog most átélni, hogy hiába várja. Nem tapintja már többé az érdes bőrszagot árasztó szíjat, mely a válla alatt vetődött át s csatlakozott a derékhoz, tartva övet, pisztolytáskát. Nincs az a szagos víz, amely férfit különösen illatosítana...

A postás csoszogó járással indult feléje, mintha táskájában hordaná a világ összes terhét. A máskor fürge járású ember egyre lassabban jött, mintha sosem akarna ideérni.

Alig várta, hogy újra láthassa a kalligrafált kézírást, a szálkás betűkből rótt, mindennél kedvesebb megszólítást: *Drága Janka...* S akkor érezte, hogy a méhében megmozdul az Élet. Lassan hullámozott át hasán a lüktetés. Szíve szaporábban vert, és nedves lett a tenyere, amint kezét összekulcsolva óvón ráhelyezte.

A postás nem nézett rá, amikor köszönt, valamit hümmögött őszülő bajsza alatt.

Tán ivott ez az ember – gondolta Janka –, hisz nem így szokott. Arca máskor vidám, szembogara csillogni szokott, miközben egy tisztos bókot is elmond, és széles mosollyal nyújtja át a tábori postát. De most úgy kotorászott táskájában, mintha a *seholsincset* keresné. Aztán mégiscsak kihúzta kezét, és nyújtotta Janka felé a sasos borítékot, amire nyomtatva volt a feladó, s az ő neve masinával írva.

Ekkor megértett mindent. Elsötétült előtte a világ, és a postás épp hogy el tudta őt kapni, és betámogatni a házba...

Ézsiás a kőkeresztre támaszkodva nézte a mohával benőtt homokkő fedlapot, s tetején a megzöldült karikákat, amiket évtizedek óta nem mozdítottak. Elsuttogott egy imát a lentiekért, magáért. A békességért, melynek törtszárnyú galambja zivataros felhők közt bukdácsol. A távolban megszólalt egy lélekharang...